

lise! Pogleda prste in roko — vse krvavo. Prestrašen zavpije: Kri, kri! Copič, kolikor bolj moker, toliko več in grdih lis pušča na papirju. Zvonko kliče mamo in zažene obupen jok...

Mama ga je že iskala, zakaj čudno se ji je zdelo, kje se je zamotil njen nemirnež tako dolgo. Videla je njegovo mojstrstvo na papirju, a še lepše na obrazu, rokah in obleki. Prav srčno se mu je smejala, nič manj zvečer tudi oče. Zvonka je bilo jako sram, da se je tako slabo obnesel njegov poizkus z risanjem. Za nekaj let ga je minilo veselje do te umetnosti.

JOSIP VIDIC:

Sveti Miklavž.

Igrokaz s petjem v dveh dejanjih.

OSEBE:

Hišna mati	} njeni otroci	Sveti Miklavž
Franček (6 let)		Prvi angel
Anica (8 let)		Drugi angel
Jožek (10 let)		Hudobec

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Mati (za mizo ob oknu sedé šiva in večkrat pogleduje skozi okno): Ravno izdelujem naši pridni Anici nov zimski jopič, da ubožice pozimi na poti v šolo ne bo prehudo zeblo. (Vstane, ogleduje jopič ter se ozre večkrat skozi okno.) Danes pa otrok dolgo ni iz šole — gotovo jim je tam prijetno in lepih naukov se učijo. — To bodo pa zopet drug za drugim priskakljali in vedeli veliko o šoli pripovedovati; pa lačni bodo že, moram jim kaj za malo južino pripraviti, vsakemu košček kruha in malo sadja.

Drugi prizor.

Franček (priskaklja iz šole in odlaga v sobi šolske reči): Dober dan, mati!

Mati: Bog daj, ljubi Franček! No, kako je bilo v šoli?

Franček: Prav prijetno, mati! Učili smo se lepo pesemco o „Veseli šoli“, ki se je je Anica že lani učila; mati, ali vam jo naj povem?

Mati: Ne le povej, ampak tudi zapoj jo, če znaš!

Franček (poje po Fleischmannovem napevu „Vesela šola“).

Mati: A, a, to je pa res kaj lepa in krasna pesemca! Le glej, da je ne pozabiš! Samo prekratka je!

Franček: Saj veste, mati, lepe so vse kratke, ste rekli časih. (Franček sede za mizo in pregleduje neko knjigo.)

Tretji prizor.

Anica (vesela priskače, mrmraje pripoje za kulisami, stopi v sobo in pozdravi): Dober dan, mati!

Mati: Bog daj, Anica, ti si pa danes kaj vesela!

Anica: Kaj bi ne bila vesela; saj nam je gospodična učiteljica pri-povedovala o ubogih ptičicah pozimi, kako so sirotne, ker jih tudi zebe, in so lačne, posebno kadar zapade visok sneg in postane bel dol in breg, da si ubožice ne morejo poiskati izpod snega zrnja za potrebni živež. — Rekla in naročila nam je, naj imamo otroci usmiljenje z njimi in jim večkrat, če mogoče vsak dan, krušnih drobtin ali pa žitnega zrnja potrosimo ali pred hišne duri ali na okno ali pa v nalašč za to na primernem mestu nastavljeno škatlico, kamor potem ptičice priletajo zobat.

Mati: Oh, to se bo pač lahko zgodilo; saj vedno odpade nekaj drobtin pri mizi, in to bo dobro delo milosti, izkazano lačnim ptičicam pozimi. Tudi prosa in drugega zrnja se bo nekaj dobilo za uboge ptičice. — Ali niste imeli danes ročnih del? Kako dolga pa je že nogavica?

Anica: Seveda smo jih imeli; nogavica bo kmalu do pete; poglejte, mati! (Iz vleče pletenje.) Ali je lepo delano?

Mati: Da, da, prav, prav lepo si delala! Zadovoljna sem s tvojim delom. — Kje pa Jožek danes tako dolgo ostaja? (Začuje se odzunaj.) Aha, že gre!

Četrty prizor.

Jožek: Dober dan, mati!

Mati: Bog daj, Jožek, no, kje si pa zaostal?

Jožek: S sosedovim Mihcem sem se zaradi domače naloge razgovarjal. (Odloži šolske reči.) Veste, mati, za nalogo imamo popis zime in veselja pozimi.

Mati: No, to pa ne bo težko, gotovo boš dobro sestavil popis. Ali vidva nimata naloge za jutri?

Franček: Jaz danes nisem dobil nikakršne naloge!

Anica: O, jaz tudi ne!

Mati: No, moji ljubčki, oddahnite se malo, odpočijte se od pota in napora, medtem pa tukaj použijte vsak svoj košček kruha in jabolko za malo južino, da se okrepčate! Res, prav vesela sem, da ste bili v šoli vsi pridni in pazljivi ter prišli veseli in zadovoljni domov. — Kdor vestno izpolni svojo dolžnost, temu je srce veselo in lahko.

Peti prizor.

Franček (se bliža materi in jo prav zaupljivo vpraša): Mati!

Mati: Kaj želiš, dragec moj?

Franček: Ali je res, da bo že skoro hodil sveti Miklavž in nosil otrokom toliko lepih reči?

Mati: Da, res je, ljubček moj; a zakaj me neki to vprašuješ? In zakaj ste vsi tako veseli?

Franček: Oh, zato, ker se že tako veselim njegovega prihoda, še bolj pa njegovih lepih daril. — Ne morem vam povedati, kako ga imam rad, tega ljubega in dobrega svetega Miklavža.

Mati: Že nocoj pride pogledat k pridnim otrokom.

Otroci (veselo poskočijo): Juhej, juhu! Že nocoj!

Že prihaja!

Jožek: Oh, mati, tudi jaz imam svetega Miklavža rad, ker je ves zlat!

Anžica: Jaz ga pa imam rada, bodisi zlat ali ne zlat, ker vem, da je tako dober, posebno pa še nam otrokom!

Mati: Da, sveti Miklavž je res dober gospod, toda le pridnim otrokom prinese kaj dobrega in lepega, a nagajivim in razposajenim pa to — kar zaslužijo.

Jožek: Ojoj, že vem — šibo jim prinese — prav košato in široko brezovko.

Mati: Da, da, brezovko, ki je kaj dobro zdravilo in oljnato mazilo za tiste otroške bolezni, ki jim pravimo svojeglavnost, nepokorščina in lenoba!

Jožek: Veste, mati, saj ni treba Miklavžu povedati vsega, kadar nismo pridni in dobri.

Franček: Tudi mu ni treba praviti, kolikokrat se na ledu drsam ali sankam ali pa po tleh plazim in trgam hlače.

Anica: Prosim, mati, nikar ne povejte Miklavžu, da sem včeraj vso smetano na mleku polizala in potem še mleko po omari razlila.

Mati: No, sveti Miklavž že to sam dobro ve, in ne bo mi treba o vas ničesar pripovedovati.

Anica: Toda, kar se mene tiče, mu pa le povejte, da že znam na štiri igle plesti, da je nogavica že dolga ter bom skoro znala tudi rokavice narediti. Upam, da mi potlej prinese izvestno kaj lepega.

Jože: Če meni ničesar ne prinese, potem pa tudi ne bom nikoli več priden!

Mati: Ti, Jožek, Jožek, tako govoriti ni lepo, opominjam vas, ljubi moji otroci, bodite vedno le lepih besed, če hočete biti srečni! Saj poznate slovenski pregovor, ki pravi: „Lepa beseda lepo mesto najde!“ — Res, hud jezik je največje zlo na svetu. Hudoben jezik je kriv nemira in sovraštva med prijatelji v soseski ali celi fari, stori nesrečne posamezne osebe in cele družine. — Hud jezik je oster meč, ki človeka v srce zbode in zamori. Torej, varujte se hudih jezikov. Govorimo le malo, pa poslušajmo več. Govoriti je srebro, molčati pa zlato. Vedno prej dobro premislimo, preden kaj izustimo.

Jožek: Ali veste kaj več o svetem Miklavžu?

Franček: Preljuba mati, povejte nam kaj o svetem Miklavžu, kako je bil srečen!

Anica: O njegovi mladosti.

Jožek: In pa o njegovi dobrotljivosti.

Mati: Prav rada vam ustrezem, če me le hočete pazljivo poslušati.

Vsi otroci: Da, hočemo vas prav zvesto poslušati in si vse dobro zapomniti.

Mati: Tedaj se pripravite in posedite okrog mene. (Posedejo.)

Franček: No, mati, zdaj pa le začnite, vsi smo že pripravljani.

Anica: Z dobro nategnjenimi in odprtimi ušesi.

Jožek: In z odprtimi očmi in usti.

Mati: Sveti Miklavž je bil že pri svojem rojstvu čez vse srečen. Imel je poštene, bogate, dobre in skrbne starše, kar je za otroke prva in največja sreča. — Odgojili so ga skrbno. Že v prvi mladosti so ga vadili pridno delati in miloščino deliti. — Doma pa je bil v Patariji v Mali Aziji.

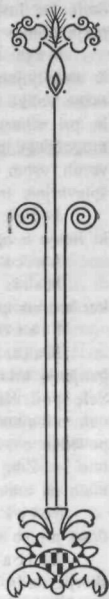
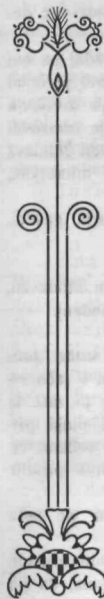
Anica: Mati, kje pa je to?

Franček: Ali je ta kraj daleč od nas?

Jožek: Jaz pa vem, zemljevid nam kaže, da je to mesto daleč tam za Sredozemskim morjem — na Jutrovem!

Mati: No, bo že menda res tako, saj Jožek ima vedno enojko v zemljepisju. — Poslušajte me dalje! Dobri starši so mu na kužni bolezni nagloma umrli in vse njihovo imetje je pripadlo Miklavžu kot dedščina, ki jo je večinoma razdelil med siromake. — Potoval je tudi v sveto deželo in ko se je vrnil, je bil v mestu Myry izvoljen za škofa.

Franček: Aha, zato hodi še tudi zdaj kot škof oblečen po svetu.

Ali se, Vlasta, Miklavža bojiš?

Jožek: Ogrnjen je z bogato pozlačenim plaščem, glavo ima pokrito z visoko mitro, v roki pa drži zakrivljeno srebrno palico ter nosi dolgo belo brado kakor častivreden mož.

Anica: Pa eden ali dva angela ga vedno spremljata, ki nosita v košarici njegove lepe darove za otroke po svetu.

Mati: Zdaj pride na vrsto najzanimivejši del iz njegovega življenja — torej le nekoliko časa me še poslušajte in potrpite. Sveti Miklavž je v svojem škofovskem mestu zvedel za ubožno družino z očetom in tremi odraslimi

hčerami, ki se mu je smilila. Sklenil je, da jo krepko in izdatno z denarji podpira, boječ se, da bi se ne izneverila poštemu življenju. V treh nočeh je zapored vsak večer skozi okno v njihovo stanovanje na skrivnem vrgel mošnjo, kjer je bilo veliko denarja, kolikor jim ga je bilo potrebno, da si je vsaka teh treh hčerá ubožnega očeta prav lahko kot nevesta napravila lepo balo za možitev.

Jožek: Oh, ko bi pač sveti Miklavž tudi meni hotel prinesiti mošnjo s tolikimi denarji, da bi si z njimi mogel sam kupiti toplo zimsko obleko za šolo, da bi je potem vam ne bilo potreba mi kupovati; saj vem, da vas časih kaj hudo za kronice ščiplje, odkar je oče v tujini in ne more več denarja domov pošiljati; oh, mati, takrat se mi jako smilite.

Mati: Dragi moj Jožek, prav praviš, vse je resnica! No, zdaj pa naj še nadaljujem v svoji pripovedki o svetem Miklavžu. Sveti Miklavž je delal razne velike čudeže. Tako je nekoč tri mrtve mladeniče obudil k življenju in pri viharjih na morju in drugih nesrečah na kopnem se je izkazoval mogočnega pomočnika; ozdravljal je razne bolnike. Zato pa je sveti Miklavž varuh vsem, ki na vodi delajo, n pr. mornarjem, brodnikom, mlinarjem, splavarjem in pericam, ki ga zato tudi posebno časte.

Jožek: Kaj ne, tako kakor kovači, peki, fužinarji, steklarji, gasilci, ki imajo z ognjem opraviti, svetega Florijana?

Anica: Gotovo!

Mati: Pustite me zdaj, naj končam svojo povest o svetem Miklavžu, ker moram potem iti še pogledat ven v kuhinjo, v hlev in v skedenj.

Franček: No, le, mati!

Mati: Ko se je za rimskega cesarja Diokleciana pričelo kruto preganjanje kristjanov, takrat je bil tudi sveti Miklavž ujet in vržen v ječo. — Šele pod Konstantinom je bil oproščen. Umrl je 6. decembra, in zato ta dan obhajamo njegov spomin in god. — Tako, to je zdaj vsa moja pripovedka o svetem Miklavžu, ki sem jo v svojih deklških letih večkrat čitala. — Zdaj pa moram iti malo po vnanjih opravkih, vi pa tudi pojdite malo na zrak, preden se popolnoma zmračí.

Jožek: Mati, prosim, ali se smem iti malo s Frančkom po ledu drsat ali pa sankat?

Anica: Jaz bi pa rada takoj danes ubogim ptičicam suhih krušnih skorjic nadrobila in jim potrosila ter v pripravljeno škrinjico nasula, da jih pozobljejo, ker so gotovo tudi lačne.

Mati: Ah, to je prav lepo in hvalevredno, Anica, da si tako milosrčna do živalc; le stori, kar si se namenila! — In ti, Jožek in Franček, pa le pojdita, samo to glejta, da se vama kaj ne zgodi in da o pravem času prideta domov, da potem skupno pričakujemo Miklavža, če se kaj oglasi pri nas.

Otroci: Hvala, mati! Pridemo gotovo. Juhuhu! (Stečejo iz sobe.)

Drugo dejanje.

Prede se zastor dvigne, posnemanje zvonjenja „Ave Marija“. Soba ista.

Prvi prizor.

Mati z otroki sedi za mizo. Vsak ima svoje delo: mati šiva, Jožek piše nalogo, Franček čita knjigo, Anica plete.

Mati: Kako sem vesela, da ste me, ljubi moji otroci, tako lepo slušali in prišli vsi pravočasno domov. Anica, ali si dovolj nadrobila krušnih drobtin za ptičice?

Anica: Precej sem jih nasula in ko sem nehala, je že priskakljalo par ptičic in začelo zobati.

Jožek (odloži pero): No, zdaj sem pa gotov s svojo nalogo in sem že popolnoma pripravljen za Miklavžev sprejem. Samo nalogo moram še poprej enkrat prečitati, da še popravim kako pomoto, ki se mi je morebiti vrnila.

Mati: Jožek, čitaj glasno, da bomo tudi mi drugi čuli, kaj vse si skupaj stlačil in spisal!

Jožek (glasno čita svojo nalogo):

Popis zime.

Zima je letni čas. Začne se z 21. grudnom, konča pa z 21. marcem. Pozimi je navadno vse belo, ker pade sneg in nastane časih hud mraz, da drevje poka in da pod nogami škriplje. Kadar pade prvi sneg, je to za otroke veliko veselje, ker se potem lahko po snegu sankajo, po ledu drsajo, v snegu kopljejo in napravljajo sneženega moža. Pozimi ljudje in živali veliko trpe. Na oknih se delajo v mrazu lepe ledene rože. Pozimi so noči dolge, dnevi pa jako kratki. Živini zraste daljša in gostejša dlaka. Za zimo se vsi z drvimi in premogom preskrbijo, da si lahko peči zakurimo in potem pri peči grejemo. Pozimi obhajamo vesele božične praznike in si želimo drug drugemu veselo novo leto. Pozimi vsa priroda spi in počiva. Vsak se boji hude zime. — No, povejte mi, ali nisem naloge dobro pogodil, tako da bo gospod učitelj gotovo zadovoljen z njo, kadar jo pregleda?

Mati: No, no, to pa že to! Pa tudi sveti Miklavž o tej tvoji nalogi lahko kaj zve in mogoče ti zato tudi kaj več prinese.

Drugi prizor.

Mati gre iz sobe in pusti otroke same. Franček, Anica in Jožek stopijo medtem skupaj k zaupnemu pogovoru o Miklavževem večeru.

Franček: Torej nocoj je tisti srečni večer za nas otroke, ko bo sveti Miklavž okolo hodil in svoje darove nosil in delil; treba mu bo nastaviti primerno posodo na mizo, kamor lahko ponoči odloži svoja darila. Kako sem že radoveden, kaj mi prinese. Najrajši bi pač imel, da mi prinese konjička, ki na repu piska „fi-fi“, kakršnega je mlinarjevemu Mihcu oni dan oče prinesel s semnja.

Anica: Jaz bi si pa najbolj želela lepo veliko punčko z gibljivimi očesci in kodrastimi lasmi.

Jožek: Kakor mi je mati pravila, bo hodil dvakrat, in sicer zdaj zvečer, dokler še bedimo, in potem pozno v noči, ko bomo že vsi v najboljšem spanju. — Jaz nastavim tisti veliki pehar, kamor mati navadno shranjuje jajca.

Anica: Jaz nastavim ono skledo, kamor mati poleti trebi solato; kaj pa nastaviš ti, Franček?

Franček: Jaz pa nastavim tisto globoko skledo, ki je tako lepo rožasta. Bog daj, da bi mi jo sveti Miklavž polno nadeval!

Razgovor po Miklavževem večeru.

Anica: K nam pride gotovo obakrat, vsaj mati misli tako, in tudi mi upamo, kajne?

Franček: Treba bo, preden gremo spat, vsaj eno okno malo odpreti in tudi ponoči odprto pustiti, da sveti Miklavž lažje v sobo pride in odloži svoje darove.

Tretji prizor.

Mati se vrne.

Anica: Če meni sv. Miklavž kaj denarja prinese, vržem takoj deset vinarjev v nabiralnik Ciril-Metodove družbe.

Franček: Jaz tudi.

Jožek: Tudi jaz utegnem vanj vreči kak vinar.

Mati: To so lepe besede, ljubi moji otroci, da, storili bi dobro delo svojemu narodu. Družba sv. Cirila in Metoda zares potrebuje denarja. Ona skrbi za vaše male brate in sestrice ob mejah naše slovenske domovine s tem, da jim ustanavlja šole, v katerih se učijo v materinskem jeziku, da se ne odtujijo svojemu slovenskemu narodu in ne postanejo naši nasprotniki.

Angel (zunaj pred durmi pozvoni).

Franček: Čuj, čuj, Anica, poslušaj! Zdi se mi, da slišim zvonček zunaj pred hišnimi vrati!

Anica: Res je, tudi jaz sem slišala nekaj.

Jožek: Morda pa zvoni že angel in naznanja Miklavžev prihod?

Mati: Najbrže bo to. Otroci, odmaknimo mizo in stole ter naredimo prostor za Miklavžev obisk. (Vsi pomagajo pohištvo odmikati.)

Hudobec (pred durmi močno zarožlja z verigo).

Franček: Oh, mati, to je gotovo parkelj, jaz se kar pod mizo skrijem.

Anica: Parkelj navadno tudi svetega Miklavža po svetu spremlja in jemlje malopridne otroke in jih pobira v svoj koš.

Mati: In če bi res tudi bil parkelj, kar nič se ne bojte, ljubi otroci: prosila bom svetega Miklavža, da pusti parklja zunaj in da le sam z angeli pride v sobo.

Četrti prizor.

Prvi angel (pozvoni in stopi naprej v sobo).

Sv. Miklavž (v svoji svečanostni škofovski obleki veličastno stopi v sobo in za njim drugi angel).

Sv. Miklavž: Hvaljen bodi Bog — Bog Sabaot, Bog vojnih čet! Hvaljen bodi gospod Bog Jezus Kristus, ki me pošilja iz visokih nebes dol na nizko grešno zemljo pogledat k otrokom ubogih zemljanov, če so kaj pridni, bogaboječi in lepovedni.

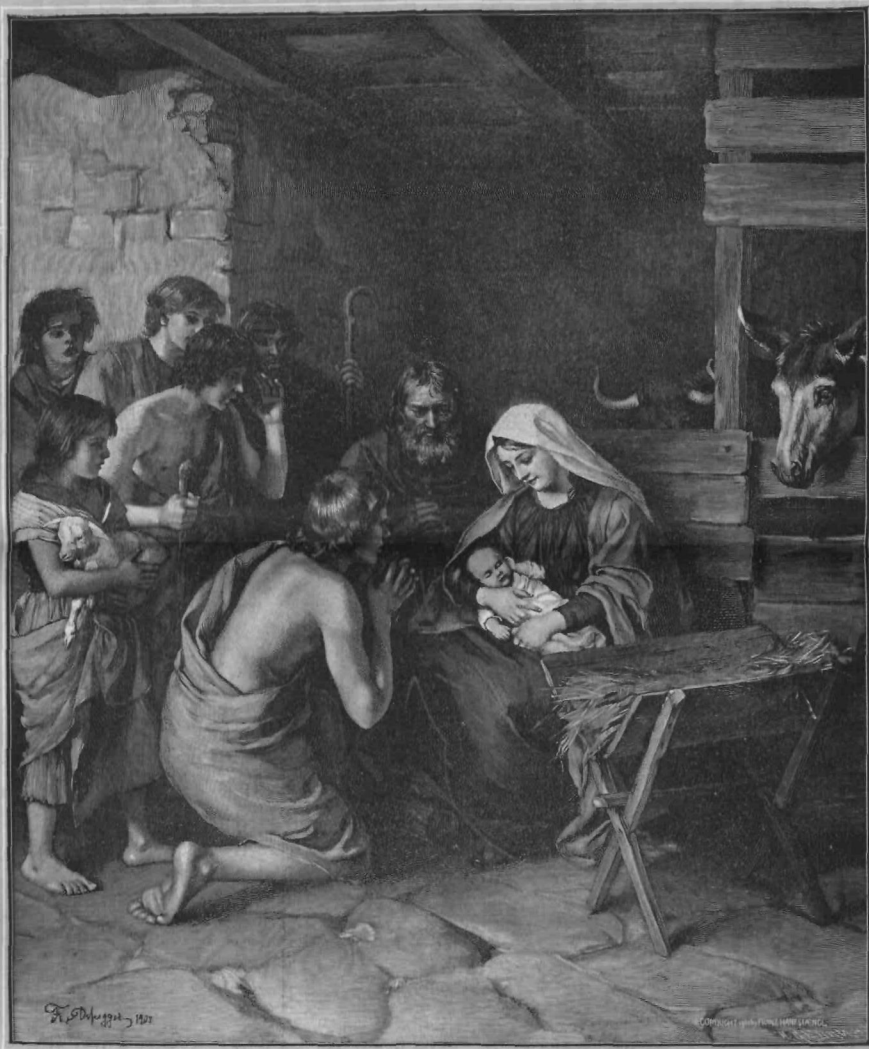
Mati (prestrašene otroke Miklavžu predstavlja): Prosim vas, sveti gospod Miklavž, tukaj-le vam predstavljam svoje otroke, ki mi jih je ljubi Bog izročil v varstvo in vzgojo. Tu-le je Franček najmlajši, tu je Anica srednja in tu-le najstarejši Jožek, vsi so pridni, radi molijo in delajo in se pridno učijo pa tudi slušajo. Prosim vas prav lepo, da jih Bogu v nebesih priporočite, pred hudim parkljem pa varujete, ker so boječi.

Miklavž: No, to je lepo slišati in veselim se, da bom mogel Bogu vse najboljše sporočiti, ko pridem nazaj v svojo pravo nebeško domovino. Rad bi pa slišal, kako znajo vaši otroci moliti in kaj vedo še drugega iz šole povedati. Ti najmlajši Franček, moli lepo počasno očenaš!

Franček (moli očenaš).

Miklavž: Prav lepo si odmolil. Ali veš še kaj drugega povedati iz šole?

Franček: Povedati znam deklamacijo „O veselem otroku“. (Deklamuje.)

ROJSTVO GOSPODOVO

Veseli otrok.

Otrok živim v veselji,
zabavno se igram,
vse gre po moji želji,
ker v srcu mir imam.

Prepevam pesmi glasne,
ko zjutraj se zbudim,
in kadar dan ugasne,
pokojno brž zaspim.

Miklavž: Dobro si govoril. No, zdaj boš pa ti, Anica, molila „Češčena si Marija“.

Anica (moli).

Miklavž: Ali znaš kaj zapeti?

Anica: Znam zapeti: Sem slovenska deklica. (Zapoje znano narodno pesem.)

Miklavž: Ah, lepo si zapela, le bodi vedno navdušena Slovenka in svojemu narodu zvesta hčerka. — Zdaj pa še ti, Jožek, moli Apostolsko vero!

Jožek (moli).

Miklavž: In kaj nam boš povedal ti?

Jožek: Deklamovati znam Gregorčičev „Naš narodni dom“.

Miklavž: Prepričal sem se, da je vaša dobra mati govorila resnico, ko vas je hvalila, da ste pridni. Tudi jaz vas moram prav iz srca pohvaliti. Ti nadangel, pa stopi bliže in daj v znamenje moje popolne zadovoljnosti vsakomur izmed teh treh otrok lep dar v spomin, pa vsem trem enako, zato ker so vsi enako pridni.

Angel (izvrši naročilo).

Miklavž: Da bodo pa otroci videli, kakšni so hudobci, zato dovoljujem, da se za par trenutkov tudi parkelj prikaže v sobo, seve, da ne sme nobenemu nič žalega storiti. (Potrka s palico na tla. Jožek se hitro skrije pod mizo, Franček in Anica pa se oba okleneta matere.)

Peti prizor.

Hudobec (vstopi rožljaje z verigo in z rjoventjem in ostane zadaj).

Miklavž (ga zavrača z roko in mu končno s prstom pokaže vrata, nakar parkelj zarožlja, zopet zatuli ter odide): Vidite, otroci, tak je hudobec. Toda pridni in dobri otroci so varni pred njim. Zato ostanite kakor ste bili doslej! Učite se pridno in nabirajte si v mladosti zaklade učenosti! Ljubite svoje dobre starše, svoj domači kraj, pa tudi svoj narod. Ostanite vedno zvesti Slovenci, srce polno navdušenja in narodnega ognja. Zakaj največja propalica je — izdajica svojega naroda, ki se iz dobičkaželjnosti ali slavo-hlepnosti izneveri svojemu narodu! In sedaj moram naprej še v druge hiše pogledat, kako je drugod. Ostanite zdravi! Upajmo, da se prihodnje leto zopet vidimo.

Zavese pade.

Zavesa se dvigne še enkrat in pokaže se živa podoba v bengalični luči in dveh skupinah.

1. skupina: v sredi sv. Miklavž, na desni angel, na levi parkelj, Miklavž v levi palico držeč, z desno deco blagoslavlja.

2. skupina: mati, Anica, Franček in Jožek. Anica stopi naprej in zapoje pesem:

Ej, sve-tnik če - sti - ti v dol-gi si - vi bra-di, an-gelj je ob
de - sni in lu - do - bec za - di. S klju-ka-sto za - vi - tim
no-som pri - ki - ma - va in z ve - ri - go te - ško zlo - bno po - ro - žlja - va.

Rad bi nas po vrsti
v koš nahrbtni spravil,
z brezovo metlico
naše grehe zdravil.

Le poglej krilatca,
ki ljubeče gleda,
tvojo moč njegova
ukroti beseda.

Pa ne boš — rogatec,
pihal nam še kaše,
saj od tvojih lepše
čednosti so naše.

Le poglej Miklavža
s palico srebrno,
če te z njo nažene,
padeš v brezno črno.

In svetnik z desnico
deco blagoslavlja,
za spomin darove
lepe ji ostavlja.

Konec.

